

J. U. Dr. J. Brück
Brünn.

Belienis Lang, Statist., etc. Codes
Doxex Juris canonici.

VERNEUERTE

LANDES-ORDNUNG

des

Erb-Markgrafthums Mähren.

OBNOVENÉ

ZŘÍZENÍ ZEMSKÉ

dědičného markhrabství moravského.

1628.

K vydání upravil

Dr. Hermenegild Jireček.

V BRNĚ.

Nákladem vydavatelovým. — Tiskem »Moravské akciové kněhtiskárny«.

1890.

Groszner Platz

by koho v čem obmeškali, jich vina bude a oni chtěl-liby kdo o to k kterému z nich hleděti, podle práva z toho odpovídat musí a povinni jsau, jakož se to žádnému nezavírá.

114. A poněvadž prokuratoři netoliko k samé toliko rozepři, ale k dovedení a na místě postavení té vsí věci nařizování a dožádání bývají, pročež jsau povinni, celý process práva, exceptí, exekutí, složení k revisi a všechny jiné právní remedia až do skonání té pře vykonati a vytrvati.

115. A jakož jsme se též milostivě o tom resolvírovati ráčili, v tomto Našem dědičném margkrabství moravském v jistém času jisté a přísežné prokuratory naříditi: pročež má na ty, kteříž nyní zprvopočátku v tom se potřebují a při vedení pořadu práva do tohoto Zřízení se vpravují, a ten v krátkosti a podstatně, též počestně vedau, obzvláštní pozor dán býti, aby ti a takoví před jinými při Našich saudech fedrováni, jiní pak odbyti byli.

XXXII.

O processu práva skrze spisy.

116. Ačkoliv předešlých časův process právní při saudu zemském austně se dál a když k sepření přišlo, tehdy prokurator strany původní půhon (s kterýmž jak se postupovati a co při něm se šetřiti mělo, již předešle dosti oznámeno) všecken skrze austní přednášení provozovati, a strany odporné prokurator ihned na to jako na stopu nastaupiti, jeho principála zastávati a na všecka podání odpovídati musel, nesmějíce nikam od austního přednášení ustaupiti; což poněvadž dosti nebezpečné, takové velké a dobrého uvážení potřebující věci, na kterýchž kolikrát mnoho záleží, skrze takové spěšné austní processy vyřizovati; a také řečníci nejsau jednostejní, čehož domácí zkušení netoliko v království českém, ale i jinde kdež se řečníkovi všecko svěřovalo a svěřuje, dosvědčuje, že takových řečníkův málo se nalézá, oni pak sami toliko tu všecku rozepři v jejich rukau mají a jako nějaké obzvláštní tajemství zachovávají, že mnohdykrát víceji na ozdobu a veymluvnost řečníka nežli na samau věc pozor se dával; skrze což mnohey potřebney člověk, nemoha s to býti, aby sobě

takového prokuratora choval, mnohdykrát v své spravedlnosti utlačen býti musel; mlčíme, že těžko a nemožné jest k věci tak hbitě a na kvap jakby náleželo za úplna odpovídati, jako když k tomu čas a zdravá rada přistaupí, a v tom jako ve vší římské říši a všech jiných zemích skrze spisy se postupuje; zatím poněvadž nyní Naše dědičné království české a toto margkrabství moravské od Našich věrných poddaných, netoliko z českého národa, ale z jiných cizích jazykův lidí osazeno jest, a My bychom tomu vděčni býti, abychom je všechny pod správou Naší, skrze takový jednotejný pořádek práva, v kterýmž každý co nejlépe svan věc opatřiti a o tu, kde se jemu líbí, dobrau radu vzíti může, společně zachovávati a tak nad nimi ochrannau ruku držeti ráčili: za tau tehdy přičinau ráčili jsme milostivě uznati, aby na místě toho austního processu, tento skrze spisy process při saudu zemským zachován byl.

117. A poněvadž jsme na tom milostivě ustrnauti ráčili, aby v tomto Našem margkrabství moravském jak česká tak i německá řeč jedním způsobem svůj průchod jměla, svůj vzrost brala: pročez mají takoví spisové buď v německé anebo v české řeči podávání býti, na ten způsob: Jestliže by se o tom vědělo, že obžalovaný německého jazyku povědom není, žaloba v české řeči, a není-li české řeči povědom, v německé; pakli té jedné ani druhé řeči neumí, v některé z těch dvou (jakž o tom prve při cedulích řezaných oznámeno) skládána, a tak potom ten pořád práva všecken tau řečí k konci přiveden, a při něm jak při vyšším tak i menším právě v žádné jiné řeči nic přednášeno a uvažováno nebylo.

118. A ačkoliv s strany spisův, kteříž by v české řeči podávání byli, žádné obzvláštní péči není, pročez mají mezi menšími auředníky vždycky nejmeněji tří, kteříž by německé řeči dobře povědomi byli, nařizování býti, jenž by takové německé spisy přijímali, a co by k tomu processu náleželo, buď při examinování aneb přijímání svědkův aneb v jiných potřebách tu věc fedrovali. A kdyby nějaká pochybnost v těch příčinách se přihodila, tak že by pro spěšnější pamět toho spisu auředníci menší rozeznaní a nějaký nedostatek tomu vystaviti mohli: tehdy mají

to též jiným spolotovaryšům svým oznámíti a jim to srozumitelně vyložit přednésti, a na čem spolu jednomyslně snesau, takový veynos stranám, austně anebo skrze spis, oznámíti.

119. A jakož předešle půhonové a obeslání do obzvláštních register poznamenovány bývaly, mají tehdy takovy registra dvoje býti a do jedněch česky a druhých německy vkládati. Podobným způsobem má se s jinými všelijakými knihami ke všem auřadům náležejícími, do kterýchž se svědomí lidská zapisují, zachovati, a každého času při nich jeden přísežný vkladatel, to jest registrator, zůstávati, kterýž by německá svědomí zapisovatel, a kdyby v českém jazyku dávány byly, ty překládal a německy vkládal, k kterýmž vždycky český originál přikládán býti má. Má též s jinými věcmi, kteréž by v českém jazyku přicházely, jednostejně se rozuměti.

120. A jakož žalobník na vůli má v kterékoliv řeči na obžalovaného žalovati, zvláště když obžalovaný obouch řečí povědom jest, neví-li pak o tom, tehdy má se na to bedlivě zdali by toho jazyku strana odporná povědoma byla, prvé nežli co s ní začne, vyptati a vyzvěděti, a kdyby pochyboval, že obau řečí povědoma není, ji raději vlastní řečí potkati, tak aby sám prodlaužením té věci příčinou nebyl. A poněvadž by se mnohdykrát přitrefiti mohlo, že takové spisy jsauc v jedné řeči sepsány, potom by jináč zase před saudem vedeny a stranám oznamovány byly: tehdy ráčíme to milostivě nařizovati, aby v jednom každém kraji jistí a přísežní překladači, jimž by se strany bezpečně duověřiti mohly, však aby v tom také žádné straně nenakládali a v ničem se nezavazovali, nařizeni byli.

Mají také všelijací takoví spisové dvojnásobně předkládání býti, tak aby jeden exemplář při právě zůstával a druhý odporné straně dodáván byl.

XXXIII.

Jak po žalobě dále s spisy se postupovati má.

121. Poněvadž tehdy to mítí chtějí ráčíme, aby netoliko půhon (jakž nahoře doloženo), ale i vedení práva dále skrze spisy od stran (kmetců a poddací lidí, kterýchž My při jejich austním